

A close-up portrait of a middle-aged man with short, graying hair, wearing a purple clerical shirt with a white collar. The background is dark with several semi-transparent, overlapping rectangular shapes in shades of gray and purple. The text is overlaid on a large, semi-transparent purple circle in the lower right quadrant.

**EERO
HUOVINEN
SIELUJEN
PUOLUSTAJA**

PIISPANA HELSINGISSÄ

WSOY

Eero Huovinen

**SIELUJEN
PUOLUSTAJA**

Piispana Helsingissä

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

WSOY:n kirjallisuussäätiö, Suomen tietokirjailijat ry
ja Suomen Kulttuurirahasto ovat tukeneet tämän kirjan kirjoittamista.

Kiitos myös heille, jotka ovat lukeneet käsikirjoitukseni tai sen osia ja antaneet palautetta.

Helsingin Suomalaisen Klubin julkaisusarja, teos numero kuusitoista.

© EERO HUOVINEN JA WSOY 2022
KUVATOIMITUS SUVI SYRJÄ
TOIMITUS VUOKKO HOSIA
WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
ISBN 978-951-0-48489-0
PAINETTU EU:SSA

*Helsingin hiippakunnan väelle,
kirkon nykyisille, entisille ja tuleville jäsenille.*

*»Kun asioita katsoo Turun tuomiokirkon historiasta käsin,
niin Helsingin piispan virka näyttää vähän sivussa olevalta
lääninrovastin viralta. Ei sinun pidä siihen suostua.»*

*»Älä, saatana, rupea piispan virkaan.
Pysy yliopistolla. Piispa on pelkkä matkasaarnaaja,
mutta professori on sentään herrasmies.»*

Sisällys

KAIKKIEN SIELUJEN PUOLUSTAJA SAATANAA VASTAAN 15

- Mikä nimeksi? 17
- Kaikkien 18
- Sielujen 19
- Puolustaja 19
- Saatanaa vastaan 20

ALKU AINA HANKALAA 23

- Tiedekunnassa ja pyhäkoulussa 25
- Isä Obeliski 26
- Eksegeettipiispat 28
- Kunnioitettu edeltäjäni 30
- Muista rohkaista 31
- Ajopuuteoria 33
- Outoa käytöstä 34
- Ujoutta vai ylpeyttä? 35
- Vaalin tulos 36
- Taas tuli joku 38
- Koivisto pisti piispan pannaan 39
- Lounaalla Linnassa 40

ALTTARIN ÄÄRESSÄ 43

- Rengas pitkässä ketjussa 45
- Monia käsiä 46
- Tässä kaupungissa on paljon minun kansaani 48
- Puhu äläkä vaikene 50
- Avioliitto on lähes mahdoton elämänmuoto 51
- Kenen kanssa olen naimisissa? 52
- Korkeavuorenkadulle 53

MILLAISIN EVÄIN VIRANHOITOON? 55

- Vailla seurakuntakokemusta 57
- Rivin eteen 57
- Terapiaa ja dogmatiikkaa 59
- Maiju Myyrän pojaksi 59
- Osaanko asettua toisen asemaan? 61
- Kriittinen oppilas 63
- Lujilla itseni kanssa 64

TEOLOGISELLE TIELLE 67

- Tyhjät tynnyrit kolisevat 70
- Vasemmalla oli kivaa mutta onttoa 71
- Nyt on aika lukea kirjoja 72
- Kristus on historian keskus 74
- Luterilaista ruisleipää 75
- Kirkkoisien perintö 77
- Demarit vai ekumenia? 79
- Baselin leijona 81
- Modernia katolista teologiaa 82
- Mutkaton kardinaali 83
- Paavi ja Juice 86
- Jumalan merkki maailmassa 88
- Maria ja paavi 90
- Eteenpäin Lutheriin 91
- Voiko sylvivauva uskoa? 92

KOVIA KOKEMUKSIA 97

- Irakin sota 100
- Finn-Baltic 101
- Isot ja pienet katastrofit 102
- Aasian hyökyaalto 104
- Arkun ääressä 106
- Totuuden ja rehellisyyden puolustajia 107
- Isänmaan asialla 109
- Rukoukseen turvaajia 111
- Oma kuolemani 113

SEKALAISIA SEURAKUNTIA 117

- Kaupunkia ja maaseutua 119
- Antakaa kaikkien kukkien kukkia 121
- Ihmisiä ei saa luokitella 123
- Augustinus – armon opettaja 124
- Parannuksenteon kielioppi 125
- Pieniä vai suuria? 126
- Laitos vai yhteisö? 128
- Tarkastus vai vierailu? 130
- Peili vai suurennuslasi? 132
- Itsearviointi tuottaa parhaat tulokset 134
- Mikä on kaikkein tärkeintä? 136

ULKOPUOLELLE LEIRIN 139

- Mene suoraan vankilaan 142
- Nälkäiset ja kodittomat 144
- Nimi ovessa 147
- Ei tullut piiska 149
- Sairasta oppimassa 151
- Maailman toiseksi tärkein virka 154
- Viulu ja konepistooli 156
- Aitajuoksija Jackson 158

ARJEN JUMALANPALVELUKSIA 161

- Oluen ystävä 165
- Kuhnailu, haaste ja paniikki 166
- Ihmistä ei saa välineellistää 168
- Nöyrästi maailmalle 169
- Porsche pihalla 170
- Viiden t:n salaisuus 171
- Kämpissä ja pankissa 173
- Kaljalla ja kaatopaikalla 174
- Esivallan vieraana 176
- Vuoria ja huoria 178
- Monenlaisia kuntia 179

SEINIIN VOI RAKASTUA 183

- Punainen kukko 185
- Herra ei pääse sisään 186
- Kristuksen olohuone 188
- Kärsimystieltä kohti valoa 189
- Seuraa tähteä 190
- Hyvän Paimenen kirkko 191
- Puusta 193
- Kivestä 195
- Lumesta 198
- Autuaat seinät 199

PAPPIEN KAITSENTA 201

- Pappi ja piispa 203
- Sika antaa itsensä 205
- Herkät keskustelut 206
- Miten sinä voit? 208
- Samassa ringissä 210
- Kanteluja 212
- Tyhjä hauta vai joukkohauta? 214
- Joutuvatko kaikki taivaaseen? 216
- Uskon kieli ja insinöörikieli 218
- Linjapuhe papistolle 220
- Vapauden hengessä 223
- Muistammeko ajatella? 224
- Intohimo puhua Jumalasta 227
- Ei karkkia vaan purkkaa 228
- Lunta tupaan 230
- Piisejä ja kirjoja 232
- Miten saarnata? 235

HALLINTOA JA HARJOITTELUA 239

- Kollegion työskentely 242
- Dream team 247
- Kirkkoherrat 251
- Hienoa päästä kirkolliskokoukseen 253
- Valiokuntatyötä 255

Raamatunkäännös 258
Päätä ei huimannut 262
Halkopino 265
Myönteinen tulkinta uskonnonvapaudesta 268
Rooman syliin? 269
Katajanokalla 272
Järkitouhua 274
Ulkopolitiikkaa 275

PIISPAT 277

Joukon nuorin 279
Ensimmäinen vertaistensa joukossa 281
Mies paikallaan 283
Uskonnollisesti ujo 284
Piispa ja poliitikko 285
Sanojen rakastaja 286
Kansankirkon piispa 287
Dogmatiikkaa ja ilmailua 289
Tyylikäs teologi 290
Jalat maassa, sydän taivaassa 291
Tunturipurojen solinaa 293
Oppi ja kirkkojärjestys 294
Saarnan puolustaja 295
Vastuunkantaja 298
Hengen mies 299
Ministeristä piispaksi 300
Älä pelkää Lutheria 301
Lohduttaja 302
Savolainen raamatuntulkitsija 303
Evankelinen isovelji 305
Pohjanmaan ääni 306
Teologiä kärkeä 308
Uuden hiippakunnan piispa 309
Entä Huovinen? 310
Piispainkollegio 312
Stadin kundi 314

EKUMENIAN ASIALLA 317

- Rakkaus Strasbourgiin 319
- Teologisia esikuvia 320
- Saksalaisia kirkkoruhtinaita 321
- Mersun takapenkki 323
- Kuka Kirill oikein on? 325
- Hristós voskrése 327
- Kaikkia sieniä voi syödä 329
- Maailman liberaalein ortodoksiipiispa 331
- Kaksi luterilaista hellaria 333
- Kaikki tiet vievät Roomaan 336
- Rakastettu paimen 338
- Seitsemän paavia 340
- Karismaattinen polakki 343
- Rottweiler vai Kultasuu? 344
- Käsikassi ja läskipohjat 347
- Oppituomioista eroon 350
- Kristus itse on meidän vanhurskaudemme 352
- Ratzingerin väliintulo 353
- Luterilainen maailmanliitto 357
- Yhteistyötä Ruotsissa ja Suomessa 360
- Mikä meitä yhdistää? 362
- Helppoa ei ekumenia ole 364
- Nihkeyttä Vatikaanissa 365

REPEÄÄKÖ KANSANKIRKKO? 369

- Eriseuraisuuden kiusaukset 371
- Voisitko olla tulematta ehtoolliselle? 373
- Olin sinisilmäinen 375
- Oppinut yliopistoteologi 377
- Januskasvoinen vaikuttaja 379
- Kohti erillistä kirkkoa 380
- Onko valmiutta kompromisseihin? 382
- Onko tilaa? 383
- Kaikkia on kunnioitettava 385
- Rukous parisuhteen solmineiden kanssa 388
- Parlamentin kuultavana 391

MAAILMANMENOA 395

Jouni Veinon kerkassa 398

Eduskunta 400

Tukikummit 404

Mediaa ei voi hallita 406

Kurssitovereita ja sparraajia 412

Arvojen akatemia 418

Los Amigos 421

Hyvejohtamista 424

Jääkiekkoa, pesäpalloa ja villisikoja 426

KIITOLLINEN MIES 433

Olenko saanut mitään aikaan? 435

Taivaan Isän haltuun 438

NETTILINKIT 441

HENKILÖHAKEMISTO 443

Kaikkien sielujen puolustaja
Saatanaa vastaan

MIKÄ NIMEKSI?

Kirjoillani on usein ollut nimi jo ennen kuin olen saanut riviäkään paperille. On pitänyt olla näky siitä, mihin tähtää. Tähteä on sitten seurattava. Niin nytkin.

Joulun tienoilla 2019 olin saanut valmiiksi *Äitiä ikävä* -kirjani. Kustantajan tietokirjaosaston pomo Henrikki Timgren kyseli mitä nyt. Luotetussa seurassa lipsautin, että olen pitkän vetkuttelun jälkeen ajatellut aloittaa muistelmien kirjoittamisen. »No, millaiset?» – »Miten olisi, jos nimeksi tulisi *Kaikkien sielujen puolustaja Saatanaa vastaan?*»

Jostain kaukaa, luultavasti Martti Lutherilta, oli muistiini tarttunut tuollainen määritelmä piispan tehtävästä. Luonnehdinta ilmaisee tiiviisti, minkä tulisi olla toiminnan päämäärä. Sanoin Henrikille nimen olevan vähän turhan pitkä. Entä jos tiivistäisin Lutherin määritelmää. Miten olisi *Saatanaa vastaan?*

Ytimekästä nimeä puoltaa, että tavoite on tärkeämpi kuin toimija. Sielujen puolustajan täytyy tietää, kuka on vihollinen. Jos sen tietää, sitten voi miettiä, mistä sielujen pitäisi päästä vapaiksi. On tunnistettava niitä taakkoja ja kuormia, jotka kiusaavat ihmisiä ja heidän sielujaan. Isä meidän -rukouskin päättyy pyyntöön »Päästä meidät pahasta», mitä se paha tai Paha itse kunkin kohdalla onkin.

Saatanaa ja pahaan vastaan olen halunnut ihmisiä puolustaa. Tämä tavoite on kuitenkin vasta osatotuus. Mikä on se hyvä, johon toivon voivani ihmisiä johdattaa? Riittääkö Saatanan vastustaminen luonnehdinnaksi siitä, mitä olen halunnut tehdä? Mikä on ollut virkani ydin?

Niin sitten luovuin Perkeleestä. Saatana kirjan otsikossa voisi kyllä säväyttää, mutta voisi myös vinouttaa mielikuvia. Päädyin siihen, mitkä noista viidestä sanasta ytimekkäimmin ilmaisevat olen-
naisen: *Sielujen puolustaja*.

Lutherin koko lausahduksesta en kuitenkaan halunnut luopua. Sen sijaan, että mieltäisin muistelmien kirjoittamisen yleisiä haasteita, vaikeuksia ja sudenkuoppia, aloitan tuon lausahduksen sisäl-
löstä. Mitä tarkoittaa olla Kaikkien sielujen puolustaja Saatanaa vastaan? Sana sanalta.

KAIKKIEN

Jos haluaa olla Jumalan asialla, on oltava kaikkien asialla.

Uskontunnustus, se pitempi eli nikealainen, sanoo, että Jumala on »kaiken näkyvän ja näkymättömän Luoja». Jumalan tahto on universaali. Hänen valtansa on globaali ja kosminen, kaikkeen todellisuuteen ulottuva. Mikään ei ole Häneltä salassa, mitään Hän ei unohda, ketään Hän ei hylkää.

Aurinko paistaa niin hyvälle kuin pahoille, kaikille. Minulla ei ole lupaa eikä syytä luokitella ihmisiä, ei muita, mutta ei itseänikään. Jumalan armon aurinko ulottuu jokaiselle ja jokaiseen paikkaan. Millä oikeudella minä rakentaisin raja-aitoja ja pystyttäisin karsinoita? On siis oltava kaikkia varten.

Niin kaunis tavoite kuin kaikkia varten oleminen onkin, se voi olla myös vaarallinen päämäärä. Sille, joka haluaa olla kaikkien puolella, voi käydä niin, ettei hän ole enää kenenkään puolella. Jees-mies voi muuttua tuulenhaastelijaksi, joka suuntaan kumartelijaksi, myötäjuoksijaksi, kaiuksi, papukajajaksi.

Miten yhdistää tavoite olla kaikkia varten, mutta pitää silti kiinni todesta ja oikeasta? Miten olla kaikkien palvelija, mutta ei kenenkään orja? Ankara itsetutkistelun paikka.

SIELUJEN

Sielu on ihmisen sisin. Minän ydin. Kirkonpalvelijat ovat sielunhoitajia. Tehtävä on olla ihmisten sisintä varten. Olenko muistanut tämän perustehtävän?

Sielusta voidaan puhua maallisesti ja hengellisesti, arkisesti ja uskonnollisesti.

Maallinen sielu tarkoittaa ihmisen psyykkistä eli henkistä puolta. Psykologian vanha nimitys oli sielutiede. Se tutkii psyykeä, mielen liikkeitä. Mielenterveyden hoitaminen kuuluu terapeuttien alaan. Vaativa ja kunnioitettava tehtävä. Kirjailija Joel Haahtela sanoo, että psykiatrina hän lähestyy mieltä, mutta ortodoksisen kirkon diakonina sielua.

Uskonnollinen sielu tarkoittaa ihmisen tapaa elää Jumalan kanssa. Hengellisesti ymmärretty sielu on se ihmisen osa, jolla hän uskoo Jumalaan. Jokaisella ihmisellä on jokin suhde johonkin jumalaan, omaa minää korkeampaan todellisuuteen. Sekin on suhde, jos sen kieltää. Ateistillakin on sielu.

Sielu on arka. Sitä tulee lähestyä nöyrästi ja herkästi. Sielun liikkeet vievät kohti kiehtovaa, mutta vaikeasti ymmärrettävää todellisuutta. Sielu vie elämän ja olemisen rajoille. Sielun kohde on pyhä, kuin palava pensas, joka voi sekä polttaa että valaista. Luotan siihen, että Jumala pitää huolen jokaisesta sielusta, silloinkin kun minä en ole osannut.

Vaikka papin ja piispan erityisala on sielunhoito, on koko ihmistä kuitenkin kunnioitettava. On puolustettava henkeä, sielua ja ruumista. Moraalia ja etiikkaa ei saa unohtaa mutta ei myöskään Jumalaa. Mahdoton tehtävä?

PUOLUSTAJA

Kaikkein itsenäisinkin ihminen tarvitsee puolustajaa. Aikuisinkin ihminen kaipaa rinnalleen toista kulkijaa, seuralaista, ystävää, henkivartijaa.

Joskus ihminen eksyy luulemaan itsestään liikoja. Jätkät porskutavat ja kapitalistit kukoistavat ja uskovat pärjäävänsä omilla voimillaan ja pääomillaan. Mutta vähintään kerran elämässä jokainen kundi ja jokainen omistaja tulee rajalle, jossa olisi kiitollinen, että olisi joku, joka puolustaa. Emme tule toimeen ilman puolustusvoimia.

Ihmisen puolustajina yhteiskunnalla ja kirkolla on erilainen rooli, toisella maallinen, toisella hengellinen. Silti niiden perustavoitteet tulevat lähelle toisiaan. Kumpikin on tarpeen, jotta kaikkein heikoimmat selviäisivät täällä maan päällä ja kerran taivaassa. Maan hallitus vastaa siitä, että kaikilla on ruokaa. Kirkko jakaa sielun ravintoa.

Mutta onko puolustajia tarpeeksi? Muistanko ajatella niitä, jotka eivät jaksakaan ilman puolustajia? Vai olenko enemmän kiinnostunut siitä, mitä itse olen saanut aikaan ja millainen kuva minusta on syntynyt? Olenko enemmän hyökännyt kuin puolustanut? Olenko puolustanut vain niitä, joiden kanssa olen ollut samaa mieltä? Kuka puolustaa niitä, jotka ovat sotkeneet elämänsä, epäonnistuneet ja laiminlyöneet? Kuka on syntisten puolella?

Kun Jeesus viimeisellä tuomiolla kysyy, mitä olemme tehneet, hän kysyy, mitä olemme tehneet tai jättäneet tekemättä kaikkein vähimmille. Koville joudumme me kaikki.

SAATANAA VASTAAN

Pahan olemassaoloa ja valtaa ei tarvitse erikseen todistaa. Paha ei ole vain hyvän puutetta, vaan se on myös tuhoava voima, joka pitää otteessaan niin yksilöitä, yhteisöjä kuin valtioita. Siitä voi vakuuttua, kun lukee uutisia.

Pahuuden voimat on vuosisatojen aikana koettu niin suuriksi, että niiden takana täytynee olla jonkinlainen persoonallinen Paha. Saatana ei ole vain Se, vaan myös Hän, jonka nimi kirjoitetaan isolla alkukirjaimella. Pahuuden äärimmäistä ilmentymää ei pidä väheksyä.

Saatanalla on kolme peruspiirrettä. Hän on vastustaja, syyttäjä ja *diabolos*, erilleen heittäjä. Saatana vastustaa kaikkea, ennen muuta Jumalaa ja Jumalan hyvyyttä. Saatana syyttää, soimaa ja moittii ihmisiä, ajaa epätoivoon. Saatana hajottaa, erottaa ihmisen Jumalasta ja ihmiset toisistaan.

Saatanana viettelee, kiusaa ja ahdistaa. Hän on ahkera ja viekas, kulkee ympäri kuin »kiljuva jalopeura, etsien, kenen hän saisi niellä» (1. Piet. 5:8). Lutherin mukaan Saatanalla on pää kuin käärmeellä. »Milloin se vain löytää kolon, josta kiemurrella sisään, sen koko ruumis seuraa vastustamatta perässä.»

Saatanana on Valheiden Isä ja Vääryyksien Äiti, Perusriitelijä, joka saa aikaan epäsopua, epäluottamusta ja epäuskoa. Saatana turmelee ihmisen parhaatkin yritykset. Saatana on sielunvihollinen, joka toivoo, että ihminen menettäisi rohkeutensa ja ilonsa. Luther sanoi, että Saatanana ärsyttää suunnattomasti, jos yksikin ihminen syö leipäänsä rauhassa ja luottaa Jumalan hyvyyteen.

Joskus tuntuu, että on helpompaa uskoa Saatanan olemassaoloon kuin Jumalaan. Niin paljon kiistoja, riitoja, sotia ja tappelua maailmassa on. Mutta Saatana viihtyy myös ihmisen hyvissäkin aikeissa. Saatanana voi olla vaikeaa tunnistaa, sillä hän pukeutuu paitsi mustaan myös valkoiseen kaapuun. Saatana osaa olla kiero ja kavala.

Juuri sen vuoksi, että Saatana on niin totta, hänet on otettava vakavasti. Vaikka Saatana on kova ja kekseliäs vastustaja, häntä vastaan pitää ja kannattaa taistella.

Kaikkien sielujen puolustaminen Saatanana vastaan tuntuu ylivoimaiselta tehtävältä ja ylivoimainen se ihmiselle onkin. Vaikka kirkko on piruntorjuntaorganisaatio, sen omat voimavarat ovat heikot.

Ainoa ase, joka kirkolla on Saatanana vastaan, on Jumalan sana. Luther sanoo taisteluvirressään »Jumala ompe linnamme», että Saatanana vastaan riittää yksi pikkusana, *Wörtlein*. Inhimillisesti tämä sana on pieni, mutta Jumalan sanana siihen kätkeytyy kaikki se voima, joka kaikkivaltiaalla Jumalalla on. Yhden pikkusanan edessä Saatanalle ja kaikille hänen konsteilleen käy huonosti.

Sodassa Saatanaa vastaan käy lopulta hyvin, sillä Perkele hävisi ratkaisutaistelun jo Kristuksen ristillä. »Nyt valheen vallat on jo saaneet tuomion.» (Virsi 170:3.) Helvetin joukot on jo tallattu. Vaikka paha vielä riehuu, sen valta on jo aikoja sitten murskattu. Paha voi voittaa yhden erän, mutta Jumala on voittanut ja voittaa ottelun.

Jos haluaa olla Kaikkien sielujen puolustaja Saatanaa vastaan, joutuu yhtä aikaa mahdottoman ja välttämättömän tehtävän eteen. Se, mitä eniten tarvitaan, on nöyrä rohkeus. Jos on vain nöyrä, silloin voi panna pillit pussiin ja juuttua asemiin. Jos on vain rohkea, itsetyytyväisyys ja ylpeys voivat saada vallan.

” Hyppy piispanvirkaan oli aikamoinen loikka. Veteen heitettynä oli pakko opetella jokin uimatyöli. Äkkiherätyksestä oli se hyöty, että töitä ei tarvinnut etsiä, niitä tuli tilaamatta ja pyytämättä. ”

Muistelmissaan Eero Huovinen kertoo lämminhenkisesti, millaista oli toimia piispana Helsingissä. Yliopistolta kirkkoon siirtynyt mies joutui vaikeiden haasteiden eteen. Miten kohdata kadun miehet ja naiset, papit, poliitikot ja paavit?

Piispaksi tulo oli suuri muutos koko Huovisen perheelle, ja eniten oppimista oli tuoreella piispalla itsellään. Huovinen kuvaa työtään ja ajatuksiaan omalla herkällä ja tärkeilemättömällä tavallaan.

Kansi Marjaana Virta
Valokuva Pekka Ala-Pietilä

ISBN 978-951-0-48489-0

KL 99.1